

Geopolítica i intel·ligència artificial: nova cursa per l'hegemonia global

Amb poques novetats en l'entorn econòmic i financer, més enllà dels darrers ajustos en les negociacions comercials que han situat l'aranzel efectiu mitjà dels EUA en el 13,8%, l'atenció en les últimes setmanes de l'any continua centrada en els dos grans temes que definiran el comportament de l'economia a mitjà termini: la geopolítica i la inversió en intel·ligència artificial (IA). Per a Europa, tot i ser rellevants els reptes vinculats a la demografia, la transició energètica o la competitivitat, el principal desafiament a curt termini és la geopolítica (terres rares, seguretat econòmica, defensa, Ucraïna, etc.), seguida –i estretament relacionada– de la necessitat de posicionar-se en la cadena de valor de la IA.

En l'àmbit geoeconòmic, un cop reduïda la tensió a Gaza, tota l'atenció se centra en els esforços diplomàtics per posar fi a la guerra a Ucraïna. Un alto el foc tindria un efecte lleugerament baixista sobre els preus de les matèries primeres energètiques, almenys a curt termini, i la intensitat dependria de les condicions per al retorn de Rússia als mercats. L'impacte positiu del xoc d'oferta (i de la reducció de la incertesa) sobre l'economia de la UE seria limitat, ja que el cru rus no s'importa des de l'inici de la guerra i les compres de gas natural s'han reduït de manera significativa en els darrers anys. De fet, l'objectiu és que, de cara al 2027, la UE estigui completament desvinculada de l'energia russa. Per tant, la fi del conflicte ajudaria a compensar l'efecte negatiu dels aranzels nord-americans i apuntalar el creixement europeu en la banda alta de l'1%-1,5%. Tot i això, el que és determinant per a l'activitat a mitjà termini serà el pla de reconstrucció d'Ucraïna (prop de 500.000 milions d'euros, segons estimacions del Banc Mundial) i el seu finançament, que ara com ara no és gens clar. Pel que fa a la política monetària, els efectes a curt termini sobre la inflació d'un xoc d'oferta de baixa intensitat no haurien de modificar el full de ruta del BCE, un cop les expectatives de preus semblen sòlidament ancorades en el 2% i els tipus es troben en una zona neutral, on és més fàcil harmonitzar les diferents sensibilitats dins el Consell de l'autoritat monetària europea.

Però, si bé és molt rellevant el potencial transformador d'una geopolítica sotmesa tant als dictats de la transaccionalitat com als de la geometria variable en les relacions internacionals, no es queda enrere el vinculat al desenvolupament de la IA. Com destaca Giuliano da Empoli en el seu darrer llibre (*L'hora dels depredadors*), si el gran dilema que

afrontàvem al segle xx era la relació entre l'Estat i el mercat, al segle XXI la decisió és entre l'home i la màquina i, en concret, quins aspectes de la nostra vida cal reservar a la intel·ligència humana i quins s'han de confiar a la IA. En aquest context, durant l'últim any, abstrerts per l'huracà Trump, hem passat per alt una acceleració sense precedents en la inversió en IA, que s'està erigint en el principal motor de creixement als EUA. La inversió en tecnologia als EUA, considerant la destinada a *software*, equips informàtics, centres de dades i la utilitzada en instal·lacions de generació elèctrica per alimentar tot el procés, s'aproximarà enguany als 1,4 bilions de dòlars (gairebé un 5% del PIB), molt per sobre del 3,1% mitjà dedicat a aquestes partides des de la dècada dels setanta. I més d'un 25% d'aquesta inversió l'han feta els cinc grans hiperescaladors. La pregunta és quant temps trigarem a veure'n els efectes sobre la productivitat, a més de quina intensitat tindrà la substitució del factor treball pel capital a curt termini.

Amb tots els principals actors accelerant les seves apostes per por que el primer que arribi a la meta s'endugui tota la recompensa, és el moment que Europa acceleri les decisions estratègiques (InvestIA o Pla d'Acció per a la IA) en el seu posicionament dins la cadena de valor, tenint en compte la seva debilitat actual tant en la primera etapa (*hardware/semiconductors*) com en la capacitat computacional. La resposta europea hauria de combinar noves iniciatives d'inversió, una millora de la regulació i un reforç de les competències, amb l'objectiu de tancar bretxes amb els EUA i reduir dependències.

La realitat és que no estem presenciant només un cicle tecnològic o una possible bombolla de valoració, sinó una gran mobilització de capital en temps de conflicte. L'auge de la IA s'ha convertit en el Manhattan modern: una cursa en què la computació substitueix l'urani i les xarxes elèctriques prenen el relleu de les plantes d'enriquiment. Per tant, i malgrat les debilitats financeres, ètiques o de sostenibilitat del procés, en veurem una acceleració a curt termini, perquè l'aposta no té a veure només amb beneficis o rendibilitat, sinó amb l'hegemonia i el lideratge de l'economia mundial a mitjà termini. Res a veure amb la bombolla puntcom. És el moment de passar de les muses al teatre i saber distingir la transformació estructural en marxa de les simples apostes financeres.

José Ramón Díez